DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNÎ, AHLÂKÎ, EDEBÎ, MESLEKÎ AYLIK DERGİ

10. Cilt | Mart - Nisan 1971 | 106 - 107. Sayı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İnsanlar, Doğru Yolu Gösterenlere Her Zaman Muhtaçtır
Lûtfi DOĞAN 67

Hareketlerin Ölçüsü Niyetlerdir
Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT 71

Bâzı Sûrelerin Başlangıç Harfleri
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU 76

Besmele
Abdullah AYDEMİR 82

Tehlikeli Bir Cereyan: Ruhçuluk
Dr. Süleyman ATEŞ 90

Mantık Felsefesi Nedir?
Doç. Dr. Necati ÖNER 100

Emir Sultan'da Duyuşlar
Osman KESKİOĞLU 104

Duâ
Mehmet Âkif ERSOY 109

Dört Mezhebe Göre Cum'a ve Bayram Hutbeleri
M. Talât KARAÇİZMELİ 110

Tıb ve Kur'ân'da İnsanın Yaradılışı
Çeviren: M. ÇOBANBEYLİ 118

Prof. Kâmil Miras
Veli ERTAN 122

Yugoslavya'da İslâmiyet
Hakkı MAVİŞ 126

ÖZÜR

Geçen sayımızın kapağında Ocak - Şubat sayısı yanlışlıkla Şubat - Mart olarak çıkmıştır.

Muhterem okuyucularımızdan özür diler, Ocak - Şubat olarak düzeltiriz.

Vefatının ondördüncü yıldönümü münasebetiyle

SAHÎH-İ BUHÂRÎ MUHTASARI TECRÎD-İ SARÎH MÜTERCİMİ

PROF. KÂMİL MİRAS

Veli ERTAN

Prof. Kâmil Miras, memleketimizin tanınmış din âlimlerindendi. Sahîh-i Buhârî muhtasarı Tecrîd-i Sarîh'i dilimize çevirmekle büyük bir hizmette bulunmuştur. İslâm - Türk Ansiklopedisi'nin Tahrir Hey'etindendir. İlmiyle âmil, fazliyle kâmil bir zattır.

1874 (1291 H.) târihinde Karahisar Sâhip'te doğmuştur. Ahmed Efendi isminde bir zâtın oğludur. Memleketinde Mîras Oğulları nâmiyle tanınmıştır.

İlk ve orta tahsîlini Karahisar Sâhip'te ikmâl ettikten sonra İstanbul'a gelmiş, bütün çalışmalarını Arabî ilimlere hasretmiş, Fâtih Câmii dersiâmlarından ders vekili merhum Alasonyalı Hacı Ali Zeynel Abidin'den yüksek ilimleri okumuş ev icâzet almıştır. Bundan sonra Dârülfünûn (Üniversite) Ulûm-i Âliye-i Dîniyye Şûbesine girmiş, üç sene tahsilden sonra burasını da pekiyi dereceyle bitirmiştir.

1906 (1324 H.) târihinde yapılan ruûs imtihanını kazanmış ve bir yıl sonra da Bayezid Câmi-i Şerîfinde ders okutmaya başlamıştır.

İkinci Meşrûtiyetin ilânını müteakip yapılan intihabat neticesinde Karahisar Sâhip'ten ekseriyetin re'yi ve tensibiyle meb'us seçilmiştir.

BULUNDUĞU MEMURİYETLER:

30 Ağustos 1323 târihinde Bayazid Câmi-i Şerîfi dersiâmlığıyla vazifeye başlamış ve sıra ile Dârü'lfünûn Ulûm-i Şer'iye Şûbesi Târih, Dîn-i İslâm, yine aynı Şûbenin Târih-i İlm-i Fıkıh, Ulûm-ı Âliye, İlm-i Ahlâk ve Lisan Şûbesi, ulûm-i dîniyye muallimliklerinde bulunmuştur.

1911 (1330 H.) yılında tekrar Bayazıd Câmi-i Şerîfi dersiâmlığını îfâ etmiş; bir yıl Medrese-i Süleymâniye Târih, Fıkıh muallimliğinde; Sahan Medresesi Mantık ve Kelâm müderrisliklerinde de uzun müddet bulunmuştur.

1922 (1338 H.) Medrese-i Süleymâniye Tabakât-ı Kurra, müfessirîn vekâleti vazifesini deruhte etmiştir.

1923 (1339 H.) târihinde Afyonkarahisar'dan meb'us seçilmiş ve Büyük Millet Meclisinde teşrîî vazifesine başlamış ve 1 Haziran 1927 târihinde devre sonunda meb'usluktan ayrılmıştır.

Üstad hiçbir zaman siyâsî hayattan memnun olmadığını, ilimden çok zevk aldığını beyan etmiş ve böylece bir müddet açıkta kalan Kâmil Miras 26 Haziran 1940 târihinde Diyânet İşleri Reisliği Hey'et-i Müşâvere âzâlığına tâyin edilmiştir. Bu vazifede üç sene çalıştıktan sonra 24 Nisan 1943 târihinde emekli olmuştur.

Son günlerini yazı hayâtına hasretmiş, bu meyanda dersiâmlık vazifesini de îfâ etmiştir.

Artık üstâdın yaşı ilerlemiş ve gözlerine de katarak denen perde ârız olması hasebiyle okuma ve yazmadan mahrum olmuştu. Bu halde devam ederken bir gece kalkarak Allâh'a, "Gözlerimdeki perde bir günâhımdan dolayı verilmişse günâhımı affet. Bu perdeyi benden kaldır, gözüme kavuştur, yâ Rabbi! Eğer affı mümkün olmayan bir günahsa gözümdeki derdi başka bir âzâmdaki dertle tebdîl et." diye duâ etmiş, duâsı kabûl olmuş gözleri açılmış, bu defa prostat denilen idrar zorluğu ârız olmuştur[1].

30 Nisan 1957 târihinde İstanbul'da vefat etmiştir.

Prof. Kâmil Miras'ın vefâtına, H. Basri Çantay şu mısralariyle târih düşürmüştür:

"Bir muhaddis idi "Kâmil" gerçek
Neşr-i fevz eyledi son ömrünedek
Şâhid-i fazlıdır âsârı onun
Okuyor diz çökerek ins ü melek
Merci-i kül idi, âlim, âmil,
Hüsn-i ahlâkı da eşsiz örnek
"Basriyâ" vasfını ta'rif edemem
Ona târih dedi: Mağfûrun lek."

(1376 Hicrî)

EN BÜYÜK HİZMETİ:

Merhûmun müslüman Türk milletine en büyük hizmeti hiç şüphesiz Büyük Millet Meclisinde ikinci intihab devresinde Kur'ân-ı Kerîm'in dilimize tercüme ve tefsir edilmesi husûsunda Meclise vermiş olduğu kanun teklifidir. Nitekim Bü-

(1) Konya Yüksek İslâm Enstitüsü Doktoru Sayın M. Hulûsi Baybal'ın hususi notlarından.

yük Millet Meclisi bu teklifi oybirliğiyle kabûl etmiş ve bu sûretle zamanın büyük ulemâsından olan Elmalılı Hamdi Yazır tarafından *"Hak Dîni Kur'ân Dili"* nâmıyla hazırlanan dokuz cild Tefsir, Diyânet İşleri Reisliği tarafından bastırılmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm ile birlikte Buhârî'nin de tercemesi Büyük Millet Meclisince kabûl edilmiştir. Bu eser de oniki cilt olup Diyânet İşleri tarafından neşredilmiştir. Birinci, ikinci, üçüncü cildler merhum Ahmed Naim; dördüncü cildden onikinci cilde kadar da merhum Prof. Kâmil Miras tarafından sâde bir üslûpla îzahlı bir tarzda dilimize çevrilmiştir.

ESERLERİ VE TE'SİRLERİ:

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi'nin birinci ve ikinci cildleri Ahmed Nâim tarafından tamamlanmış, bastırılmış, yalnız üçüncü cildinin müsveddesini hazırlamış, tashihi merhum Kâmil Miras yapmıştır. Bu cildin son kısmına musahhihin bir sözü ilâve olunmuştur. Dördüncü cildden onikinci cilde kadar olan Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi şerhleriyle beraber tamamen merhum tarafından yapılmıştır.

Merhum onikinci cildinin sonunda Buhârî hakkında tesbih ve tahmid hadîsi münasebetiyle ve sonuncu olmak hasebiyle şöyle demektedir:

"Rivâyet ilminin alemdârı olan büyük Türk âlimi Buhârî, îzah etmekte bulunduğumuz bu hadîs-i şerîfle Sahîh'ini bitirmiş bulunuyor. Niyyet hadîsiyle başladığı bu muhalled kitabını tesbih ve tahmid hadîsiyle bitirmesi ne güzel fâtiha, ne âlî hâtemdir.

Biz de Buhârî'nin bir hidâyet meş'âlesi olan Sahîh'inin ışığında müttekâ-yı iftikârımız olan şu âciz kaleme dayana dayana bu son durağa gelmiş bulunuyoruz. On senelik geceli gündüzlü devam eden mesai merhalelerinde asr-ı saâdet'in ibâdet hayâtını yaşadık. İman ve akîdelerini vicdanımıza sindirdik. O mübârek devrin medenî ve siyâsî olaylarını gördük. Birçok kahramanlık menkıbeleriyle dolu gazâ ve fütûhâtını temâşa ettik. Bu umûmî hayâtın yanında dâimâ gördüğümüz ve öğrendiğimiz şey, insan haklarına hürmet ve adâlet, hürriyet umdelerine riâyettir.

İslâm medeniyetinin bu mefahirini görmek, yaşamak husûsunda bize İmâm-ı Buhârî rehberlik etti.

Bu cihetle büyük Türk imâmını rahmet ve hürmetle anarız. İzahlarımızda ashab ve tevabiînin akvâliyle eimme-i kirâmın müçtehedâtından istifade ettik. Bu sûretle şu on senelik hayâtın münhasıran sadr-ı İslâm ulemâsı arasında derin bir huzur ve sükûn içinde geçti (Radiya'llâhü anhüm).

Hadîs-i şerîflerin tercümelerinde asıllarına sadâkat etmeye ve îzahlarında hatâ etmemeye çalıştım. Fakat ben de bir insanım ve mastar-ı acz-i ve nisyânım.

Cenâb-ı Hakk'ın affını ve Rasûl-i Ekrem (S.A.S.) in şefâatını dilerim. Muvaffakiyetim ise, münhasıran Allah Teâlâ'nın tevfikî ve inâyetinin eseri.

Bu teslîmiyyetimi hazret-i merhûmun şu rubâîsiyle ifade ederim:

Yâ Rab, kerem et, niam senindir.
Afveyle bu müttehem senindir.
Kulun nesi var, elinde Allah!
Hattâ şu yazan kalem senindir.

Rabbenâ lekel-hamd evvelen ve âhirâ.

10 Muharrem 1367 (13 Kasım 1947)."

Merhûmun terceme ettiği Tecrîd-i Sarîh'ten başka diğer te'lif ve terceme eserleri şunlardır:

1 — Dîn-i İslâm Târihi'nin Emevî ve Abbâsî devirlerine âit kısmı
2 — Târih-i İlm-i Fıkıh
3 — Kur'ân ve Tefsir Târihi
4 — Ahlâk-ı Şer'iyye
5 — Kur'ân'ın Cem'i
6 — İlm-i Kelâm Târihine Âit Tetkikler
7 — Ramazan Musâhabeleri.

Bu eserlerinden başka Beyzavî, Hâzin, Medârik, İbn-i Abbas gibi eserlerle meşgul olmuş, bunların tashihiyle uğraşmıştır. Bilhassa *Ahkâmu'l-Kur'ân* tesmiye ettiği eserini hazırlamış ve tab'ını yaptırmıştır.

Merhum Kâmil Miras'ın hitâbeti oldukça kuvvetli ve üslûbu sâdeydi. Arap edebiyâtının inceliklerine vukufiyeti dolayısiyle en çetin hadîsleri bile kolay anlaşılabilecek bir tarzda dilimize çevirmeğe muvaffak olmuştur. Bu meyanda tabiat-ı şiiriyesi de vardı. Nitekim Bursa'da Yeşil Câmiin içindeki şadırvan için:

"Ey Müslüman! Şu şadırvan, sanma sâde bir çağlayan
Tanrı'mızın rahmeti bu, su değildir ondan çoşan
Köşelerinden fışkıran, hüzme bir nurdan direk
Gönülleri hoş etmede dökülürken süzülerek."

Üstâdın eserlerinin herbiri birer husûsiyet arzeder. Bilhassa hadîs mevzuunda, her hadîsin îzâhını yaparken onun bütün safhalarını kendine mahsus sâde ve selis ifadesiyle tahlil ve teşrîhini etraflıca inceler.

Merhum Arapça ve Farsça dillerini zahmetsizce konuşur ve yazardı.

Cenâb-ı Hak rûhunu şâd etsin.